

Bilaga 1 - Stockholms läns landstings lathund för föreläsare

Stockholms läns landsting (landstinget), org.nr 232100-0016, genom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, filmdokumenterar medicinska föreläsningar och gör fortbildningsproduktioner som är tänkta att publiceras på internet och/eller på landstingets portaler på internet som t.ex. Janusinfo och Lärtorget. Publiceringen sker för landstingets fortbildningsverksamhet och inte för kommersiella ändamål. Med Stockholms läns landsting avses alla landstingets förvaltningar, bolag och stiftelser.

Landstinget är noga med att följa lagar och regler och det är därför viktigt att även du som föreläsare känner till vad som gäller och anpassar din föreläsning efter detta. Den här lathunden ska ses som ett informativt komplement till den checklista som ska ifyllas innan föreläsning påbörjas. Innehållet i lathunden och checklistan är inte uttömmande för alla rättsliga aspekter som kan göra sig gällande.

Termer

Upphovsrätt – en ensamrätt för upphovsrättsinnehavaren eller annan rättighetsinnehavare (se nedan) att bl.a. kopiera, sprida och visa visst material.

Verk – all typ av material som skapats av någon och som inte är av extremt enkel karaktär (t.ex. en streckgubbe).

Rättighetsinnehavare – den som äger de ekonomiska rättigheterna till materialet. Det är ofta upphovsmannen men kan också vara någon upphovsmannen överlåtit sina rättigheter till, exempelvis en bildbyrå, musikförlag eller bokförlag.

Citat – i vissa fall är det tillåtet att citera ur upphovsrättsligt skyddade verk utan samtycke. Det kräver dock att citatet kommer från ett offentliggjort verk, och att det inte är ett alltför långt stycke som citeras. Tänk på att aldrig ändra i ett citat.

Beskrivande bilder – diagram och enkla flödesscheman

Creative Common licens/CC-licens – en särskild form av licens som kan tillåta kostnadsfri användning under vissa villkor, exempelvis att material får användas, modifieras etc. förutom i kommersiella sammanhang.

När du förbereder material för din föreläsning såsom PowerPoint-presentationer innehållande exempelvis beskrivande bilder, texter, fotografier m.m. (föreläsningmaterialet), vill vi att du tänker på följande:

1. *Använder du fotografier, filmer, musik, text, beskrivande bilder eller annat upphovsrättsligt skyddat material i ditt föreläsningmaterialet?*

Det finns upphovsrättsligt skydd till en mängd olika alster, till exempel fotografier, illustrationer, forskarrapporter, teckningar och liknande. Som huvudregel behöver du inhämta samtycke men i vissa fall kan du citera, se nedan punkten 4. Bilder (oavsett om det är ett fotografi, en beskrivande bild eller annan typ av bild) kan dock inte citeras – det är därför extra viktigt att

du har inhämtat samtycke för all din användning från den aktuella rättighetsinnehavaren.

Konst som står utomhus i offentlig miljö får alla avbilda, men du får inte sprida bilden genom att använda den i din presentation, för sådan användning krävs samtycke från upphovsmannen.

Även filmer är skyddade enligt upphovsrätten. Det spelar ingen roll för vilket syfte filmen är inspelad. Kortare citat kan användas ur filmverk, för att lära dig mer om gränserna för citaträtten, läs avsnitt 4 nedan. Filmer som endast återger ett händelseförlopp (till exempel övervakningsfilm) kan dock inte citeras. För användning av en sådan krävs samtycke av rättighetsinnehavaren.

Musik är skyddat enligt upphovsrätten. Även om ett musikstycke är mycket gammalt kan en modern inspelning ha skydd. Kortare citat kan användas ur musikaliska verk, för att lära dig mer om gränserna för citaträtten, läs avsnitt 4 nedan.

Texter, såväl vetenskapliga som skönlitterära, har upphovsrättsligt skydd som litterära verk. Till litterära verk hör även teckningar och grafik av beskrivande art såsom diagram i olika former (beskrivande bilder). Notera att upphovsrätt finns till själva presentationen, inte till vetenskapliga resultat i sig.

2. Anger du upphovsmannens namn i anslutning till det material du visar?

I upphovsrätten krävs det att den som nyttjar ett verk, till exempel i föreläsningsmaterial, gör det med respekt för upphovsmannens ideella rätt. Dit hör rätten att bli namngiven i enlighet med god sed samt rätten att inte få sitt verk ändrat eller tillgängliggjort på ett kränkande sätt. Använder du dig av upphovsrättsliga verk ska namngivelse (eller pseudonym om så tillämpas) till upphovsmannen anges i direkt anslutning till verket. Använder du dig av fotografier bör du undvika att beskära eller annars manipulera fotografiet. Använder du dig av musik kan du ange namnet muntligen under föreläsningen.

3. Har du inhämtat samtycke till din användning av material som inte är ditt eget?

Utgångspunkten är att du måste ha samtycke från rättighetsinnehavaren innan du nyttjar upphovsrättsligt skyddat material under din föreläsning. Citaträtten är ett undantag från kravet på samtycke, se nedan under punkt 4. Samtycket ska täcka såväl nyttjandet i föreläsningsmaterialet som SLL:s spridning på internet. Med rättighetsinnehavare ska förstås den som äger de ekonomiska rättigheterna till materialet, detta kan vara upphovsmannen men det kan också vara någon som har förvärvat rättigheterna. Är du osäker på vem som äger rättigheten, eller saknar möjlighet att få kontakt med denne, avstå i så fall från att använda materialet.

4. *Om du använder delar av upphovsrättsliga verk i ditt föreläsningmaterial genom citat, har du gjort ett begränsat citat och angett källan och upphovsmannen?*

Man får *citera* offentliggjorda verk i den mån det sker i enlighet med god sed. Till att börja med måste verket ha tillgängliggjorts med upphovsmannens samtycke för att det ska få citeras, exempelvis en forskarrapport som publicerats. Vidare får citat endast användas för att kritisera, belysa eller understryka ställningstaganden. Endast kortare delar får användas; textrader och/eller diagram. Detta gör att fotografier inte kan citeras då dessa återges i sin helhet. Bedömningen måste göras i förhållande till originalverket. Om du använder dig av citat, se till att upphovsmannen och källan anges tydligt och att du endast använder citat som du självständigt resonerar kring. Ditt resonerande kan ske muntligen.

5. *Om du använder Creative Commons-licensierat material i din föreläsning - har du kontrollerat att du har en lämplig licens för ditt nyttjande och SLL:s spridning?*

Creative Commons (CC) är en licenslösning som finns till många typer av upphovsrättsligt skyddade verk. Licensieringen innebär att upphovsmannen på förhand bestämmer hur hans eller hennes verk får nyttjas av andra. Det finns sex olika CC-licenser med varierande rätt för licenstagaren, vilka du kan läsa om på www.creativecommons.se. Se till att du använder verk som har en licensform som tillåter det du vill göra, exempelvis om du vill göra ändringar i verket såsom att beskära en bild. Även vad gäller CC är det viktigt att du namnger upphovsmannen i anslutning till verket samt i förekommande fall namn på verket och en länk till källan. På webbplatsen finns en instruktion om hur du gör.

6. och 7. *Länkning till upphovsrättsligt skyddat material*

Använder du dig av länkar i din presentation måste du tänka på följande. Det är endast tillåtet att länka till upphovsrättsligt skyddat material som har uppladdats fritt på internet med upphovsmannens samtycke. Det är alltså inte tillåtet att länka förbi skyddsspärrar så som till exempel betalväggar.